

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО - ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**ІІІ-ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

17 листопада 2022 року

ВІННИЦЯ 2022

УДК: 1(091):004.83

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

академік Національної академії медичних наук України,
ректор ЗВО Вінницького національного медичного університету
ім. М.І. Пирогова,

доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри нормальної фізіології
Мороз Василь Максимович

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

проректор ЗВО з наукової роботи

Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри нормальної фізіології
Власенко Олег Володимирович

Професор ЗВО кафедри філософії та суспільних наук
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор філософських наук, професор
Вергелес Костянтин Миколайович

Редакційна колегія:

Харьковченко Євген Анатолійович доктор філософських наук, професор,
завідувач ЗВО кафедри релігієзнавства філософського факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка

Куліш Павло Лаврентійович кандидат філософських наук, доцент, доцент ЗВО
кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного
університету ім. М.І. Пирогова (ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР)

Мельник Віктор Мирославович, кандидат політичних наук викладач ЗВО
кафедри політології філософського факультету Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах.
Матеріали доповідей та виступів III всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю 17 листопада 2022 року Вінниця 2022. ТОВ «Друк плюс». – 180 с.

ISBN 978-7120-7791-39-0

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників III всеукраїнської
науково-практичної конференції з міжнародною участю «Філософія в сучасному
науковому та соціально-політичному дискурсах», яка відбулась у Вінницькому
національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 17 листопада 2022 року з
нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється
широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів
до сучасних. Збірник адресовано науковцям, вищої та середньої освіти, аспірантам,
магістрантам, пошукувачам, студентам та всім хто цікавиться філософією й
гуманітарними дисциплінами.

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть
повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-
статистичних даних, власних імен, посилань, грамотність, літературний стиль та інших
відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані
матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори конференції та члени редколегії не
завжди поділяють думки учасників (авторів).

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного
університету ім. М.І. Пирогова протокол № 4 від 24 листопада 2022 р.

УДК: 1(091):004.83

ISBN 978-7120-7791-39-0

Власенко О.В.,
проректор ЗВО з наукової роботи
д. мед. н., професор,
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
м. Вінниця, Україна

Серебряннікова О.А.,
проректор ЗВО з науково-педагогічної та навчальної роботи,
к. мед. н., професор,
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
м. Вінниця, Україна

Вергелес К.М.,
д. філос. н., професор
професор ЗВО кафедри філософії та суспільних наук
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
м. Вінниця, Україна

Вергелес Т.М.,
асистент ЗВО кафедри загальної гігієни та екології
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
м. Вінниця, Україна.

СУЧАСНА НАУКА: ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

Наука з часу своєї появи і особливо в умовах сучасності була й залишається надійним раціонально-духовним, теоретико-технологічним і світоглядно-методологічним фундаментом розвитку людської цивілізації. Нині наукова діяльність зосереджена здебільшого в закладах вищої освіти (ЗВО) і являється невід'ємною складовою частиною освітнього процесу. У сучасній Україні фундаментальною політико-правовою засадою розвитку національної науки й освіти став Закон України «Про вищу освіту». Саме в ньому сформульовано і чітко прописано базові завдання наукової діяльності в ЗВО. До цих завдань відносяться: логічна побудова змісту вищої освіти; дотримання єдиних стандартів у вищій освіті, а саме використання уніфікованих підручників, методичних розробок, які враховуватимуть сучасні досягнення науки та техніки; впровадження плодів наукових відкриттів у предметно-практичну діяльність суспільства; обов'язкова участь учасників освітнього процесу в науковій діяльності, що здійснюється в ЗВО; організація та проведення наукових, науково-практичних, науково-методичних семінарів, конференцій, олімпіад, курсових, дипломних та інших видів роботи суб'єктів освітнього процесу. [1]

Окрім, вище зазначеного Закону наукова робота в ЗВО України реалізується також на засадах існуючих Законів України «Про освіту»,

«Про наукову і науково-технічну діяльність», статутів університетів, та інших ВНЗ III і IV рівнів акредитації. [1]

Як підкреслюється в Законах, запорукою успіху освітнього процесу є знання та розуміння сучасних методологій, теорій, технологій, методик і організації навчального і науково-дослідницького процесу в ЗВО. Ці навички вкрай необхідні всім учасникам освітнього процесу, починаючи зі студентів, аспірантів та докторантів і закінчуючи всіма співробітниками навчально-наукових структур, факультетів тощо. [2]

Наука у процесі свого довготривалого історичного розвитку набула особливого суспільного значення і постає нині складним та багатовимірним соціальним феноменом. З одного боку вона є особливим видом пізнання, спрямованого на формування об'єктивних, систематизованих раціонально обґрунтованих знань про Світ, а з іншого - це соціальний інститут, який гарантує існування науково-пізнавальної практики. Як вид пізнавальної діяльності, наука взаємодіє з іншими близькими їй видами такої ж діяльності: буденної, художньої, релігійної, філософської тощо.

На відміну від інших форм пізнавальної діяльності метою науки є виявлення законів, згідно з якими об'єкти (об'єктивна реальність) можуть перетворюватися в процесі людської діяльності в нову реальність (доказову реальність). Оскільки людською діяльністю можуть перетворюватися будь-які об'єкти – починаючи з фрагментів природи, соціальних підсистем і суспільства загалом, станів індивідуальної і колективної свідомості тощо, постільки всі вони можуть поставати предметами наукового вивчення. Для науки вони є об'єктами, котрі існують і розгортаються за власними закономірностями. Від інших форм пізнання наука вирізняється насамперед предметним та об'єктивним способом дослідження світу. Саме властивість предметності й об'єктивності є найістотнішою рисою науки.

З іншого боку наука є особливою формою суспільної життєдіяльності, котра має історичне походження і впродовж свого розвитку постійно отримує чіткі результати у вигляді фактів, гіпотез, теорій, законів та методів дослідження. Наукове мислення за своєю суттю є спростовуванням того, що на поверхні видається самоочевидним та достовірним. Науковими вважаються будь-які дослідження і їх результати (ідеї, гіпотези, концепції, теорії) лише тоді коли вони в принципі допускають своє підтвердження (верифікацію) чи спростування (фальсифікацію).

Аналізуючи історію науки, ми бачимо, що всі наукові відкриття, якими б вони абстрактними не були, в певний історичний час, знаходять своє застосування. Іншою характерною рисою науки є вивчення та доведення нею тих явищ природи, які були винайдені людиною. Своєю

сутність наука проявляє через дві головних складових: як система наукових знань, і як, система наукової діяльності.

Щоб краще зрозуміти таке явище як наука варто звернутися до історичних сторінок її зародження та еволюції. Перший спогад про наукові розвідки ми віднаходимо в давньому періоді, а саме в часи трансформації міфологічного світогляду, з проміжними його видами аж до наукового світогляду. Цей період сягає початку 8 ст. - 6 ст. до н.е.. Тоді в Стародавній Греції були утворені науково-раціоналістичні вчення, які ми використовуємо і сьогодні. Саме в античний період, виникають різні гносеологічні конфігурації, зокрема: доведення як система раціонального обґрунтування, дедукція як елемент логіки, тощо. Саме з цих конфігурацій бере свій початок наука.

Виникнення нових наукових знань в Стародавній Греції залежало здебільшого від діяльності науковців, дослідників та філософів, які безпосередньо впливали на сутнісні зміни основних методів міркування та способів розгляду суті будь-якого предмету.

Так в історії виникає одна із перших форм науки, яка отримує свою власну назву «наука античного світу». В цій першій історичній формі наукового пізнання закладаються основи майбутньої хімії, астрономії, математики, геометрії, фізики, натурфілософії, філософії, метафізики (філософська онтологія), логіки, психології, зоології, ботаніки, мінералогії, географії, естетики, етики, політики та інших похідних наук. Відтак спостерігається початок та поетапне здійснення диференціації науки й утворення нових методологічно обґрунтованих дисциплін.

Дещо нового характеру відродження науки та культури ми знаходимо в добу Ренесансу, яка бере свій початок з 14 ст. і до 17 ст.. Епоха Відродження набула нового змісту, для якої характерним є орієнтація на утвердження капіталістичного ладу, формування буржуазних класів, становлення нової соціально-політичної системи, ренесанс міст тощо. Також дана епоха характеризується і цілим рядом інших соціально-політичних явищ, а саме таких як: виникнення великих конфліктів в соціумі, релігійні війни, ранні буржуазні революції, відбувається відродження античної спадщини в культурі, зароджується друкарство.

За доби Ренесансу відбулося виникнення та становлення класичного природознавства з його представниками М. Коперником та М. Кузанським. Однією з важливих характеристик культури епохи Ренесансу є утвердження культу діалогу, поступове відродження дискусій, які були притаманні античній епосі. Характерною ознакою Відродження є антропоцентризм і становлення та розвиток природознавства як науки.

Більш сформованого вигляду наука в сучасних її конфігураціях почала набувати в 17-19 ст. В цьому періоді були зроблені великі відкриття у фізичних, хімічних, математичних, біологічних, астрофізичних та геологічних науках. У 2-ій половині 19 ст. Менделєєв Д. І. Сформулював

періодичний закон в хімії. Дійсно важливий «переворот» в науці здійснив Ч. Дарвін з своєю еволюційною теорією і законом збереження та перетворення енергії. Цей важливий доробок в науці став причиною подальшого її стрімкого розвитку.

Наступним стрибком у розвитку науки став кінець 19 ст.. Саме він став причиною руйнування цілого ряду поглядів, згідно з якими сама природа сприймалася як стала й така, що відбувається в постійному русі в одному й тому самому колі. Важливу роль в такому руйнуванні відіграв І. Кант, який в ранньому періоді своєї творчості створив космогонічну теорію.

Револьюційним для науки став кінець 19 ст. початок 20 ст., саме тоді коли природознавство набуло нових форм. В фізиці Дж. Томсоном в 1897 р. було відкрито електрон, М. Планком в 1890 р. було засновано засади квантової механіки, сформульовано вчення про радіоактивне випромінювання тощо.

Розвиток науки в 20 ст. можна охарактеризувати як стрімкий. Основною рисою піднесення науки цього періоду стає її єднання із суспільно-історичною та матеріально-виробничою практикою. Як відомо на ранніх етапах розвитку науки техніка і виробництво випереджали її розвиток. Вони надавали науці для її аналізу і узагальнень вже готовий продукт, із завданнями, породжуваними практикою. Стрімкий розвиток науки ХХ століття стимулював створення наукознавства, завданням якого є вивчення закономірностей функціонування й розвою, структури та динаміки наукової діяльності, економіки й організації наукових розвідок, форм взаємодії з іншими царинами матеріально-духовного життя соціуму. У сучасній постнекласичній науці все більше місце займають складні історично змінні системи, які включають і людину. Серед них сучасні біотехнологічні (у тому числі генної інженерії) та медико-біологічні об'єкти, великі екосистеми аж до біосфери, людиномашинні порядки тощо. Завдяки методології дослідження таких об'єктів відбувається зближення сучасного природничо-наукового і соціогуманітарного пізнання, закладається підґрунтя їх поглибленої конвергенції. [3]

Тож зростаючі темпи появи нових знань, нових методів та векторів наукових досліджень, організаційних форм виробництва і відповідних їм професійних компетенцій повинні в сучасних умовах супроводжуватись адекватним динамізмом системи освіти, яка, в силу об'єктивних і суб'єктивних факторів, має тенденцію до відставання.

Література:

1. Про освіту: Закон України від 15.09.2017р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

2. Про вищу освіту: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-18#Text>

3. Власенко О. В., Вергелес К. М., Куліш П. Л., Драчук О. П. Поняття автор, авторство, плагіат: значення та смисли в контексті наукової етики і права / Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах: матеріали доповідей та виступів всеукраїнської науковопрактичної конференції з міжнародною участю 19 листопада 2020 р. – Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. , 2020. – 204 с

Bishenden Polina,
PhD in Education,
Kent University,
Kent, United Kingdom

CHALLENGES FOR UK HIGHER EDUCATION: REFLECTIONS OF AN EDUCATOR

My thoughts stem from my experience as a student of Politics and International Relations at each level of Higher Education (from BA to now PhD).

I would like to comment on Rosemary Sage's [1] characterisation of education in the UK. To begin with, there is a difference between education in school and in university. In school, it is true that critical thought is encouraged in theory but not in mark schemes, and students tend to leave with a shallow knowledge of their subjects. I really can't comment on school too much, as I do not have an understanding of the institution. I have heard, anecdotally from teacher friends, that in many cases those in senior leadership have less experience teaching and may be rather detached from the situation 'on the ground'.

Turning to the Swiss cheese knowledge analogy, which Rosemary Sage uses to comment on higher education in the UK [1; 2]. In my experience, this is not entirely accurate. It is true that in the UK a passing grade is 40% and a first-class grade is 70%. However, I do not think that this means that the top students in the UK are missing 30% of the knowledge that they need. I don't think that this is inscribed in official policy, but the way I see it, is undergraduate degrees in the UK train students in a generalisable way (as Sage wrote in her article). I believe that it is later on in an academic career that specialist knowledge is developed. I was recently speaking to a friend about how much of our philosophy class we had forgotten since finishing our studies. We came to the conclusion that our course didn't teach us facts to be used for all-time, but rather developed our reasoning as a transferable skill to be applied to many different